

Bryssel den 10 november 2021
(OR. en)

13196/1/21
REV 1

COH 59

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Bidraget från sammanhållningspolitiska program till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, den gröna och digitala omställningen, resiliens samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – utmaningar och möjligheter under de kommande åren = Riktlinjedebatt

Vid allmänna rådets möte om sammanhållningspolitiken den 18 november uppmanas ministrarna med ansvar för sammanhållningspolitiken att, på grundval av ordförandeskapets dokument i bilagan till denna not, ge ytterligare politisk vägledning om de sammanhållningspolitiska programmens bidrag till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, den gröna och digitala omställningen, resiliens samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – utmaningar och möjligheter under de kommande åren.

Bakgrundsdokument – allmänna rådet (sammanhållning) den 18 november 2021***Bidraget från sammanhållningspolitiska program till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, den gröna och digitala omställningen, resiliens samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning*****Utmaningar**

Under de senaste årtiondena har de regionala skillnaderna inom EU minskat med märkbart konvergerande BNP-nivåer. Effekterna av den ekonomiska och finansiella krisen 2008 har dock inneburit att framstegen har varit ojämna sedan dess, och covid-19-krisen har dessutom skapat nya störningar. I synnerhet har konvergensen varit fortsatt robust i de östra medlemsstaterna, men många medelinkomstregioner i södra EU och vissa i de nordvästra medlemsstaterna har i stället gått tillbaka i förhållande till EU som helhet, vilket visar att utvecklingen kan vända.

Sammanhållningspolitiken har i hög grad bidragit till att minska många av dessa skillnader. Kommissionens avdelningar uppskattar att de sammanhållningspolitiska programmen för 2014–2020 har haft en betydande inverkan på BNP per capita, särskilt i mindre utvecklade regioner, som väntas växa med ytterligare 2,6 %. Prognoserna tyder på att klyftan mellan de rikaste och de fattigaste regionerna (som var för sig utgör 10 % av EU:s befolkning) kommer att minska med 3,5 %.

Covid-19-pandemin har medfört en rad tidigare otänkbara utmaningar för EU:s territoriella sammanhållning i stort. Pandemin har inte pågått tillräckligt länge för att man fullt ut skulle kunna bedöma dess inverkan på EU:s regioner, men de första uppskattningarna tyder på att den kommer att påverka regioner i södra EU mest, särskilt de regioner där en stor andel av mervärdet kommer från grossist- och detaljhandel, transport och inkvartering.

Redan före covid-19-krisen stod EU:s ekonomi inför flera långsiktiga strukturella utmaningar. Vissa av dem kommer att bli ännu mer kännbara under de kommande åren. I synnerhet kommer en snabbt åldrande befolkning successivt att minska arbetskraftsutbudet och därmed EU:s tillväxtpotential. En svag produktivitetstillväxt fortsätter att hämma tillväxten, och EU släpar efter Kina och USA i den digitala omställningen. En arbetskraft med lägre utbildning håller också tillbaka den ekonomiska tillväxten och gör det svårt att komma ikapp med produktiviteten. Sist men inte minst kommer klimatomställningen med en ojämn territoriell inverkan att medföra betydande sociala och ekonomiska kostnader.

EU:s regioner är inte bara olika sårbara för dessa utmaningar, utan har också olika förutsättningar att hantera dem. Detta skulle kunna leda till ökande skillnader under de kommande åren. I synnerhet påverkar den pågående avfolkningen främst regioner i östra EU och vissa regioner i söder.

Omställningen till klimatneutralitet kommer att påverka de territorier som är starkt beroende av gruvdrift och utvinning samt koldioxid- och energiintensiva industrier, och detta utgör den logiska grunden för mekanismen för en rättvis omställning. Ökningen av koldioxid- och energipriserna väntas också drabba de mest perifera regionerna genom att deras kostnader för anslutning till den inre marknaden ökar.

Allmänt sett är landsbygdsområden särskilt sårbara. Där är befolkningen i genomsnitt redan äldre än befolkningen i förorter och städer. De här demografiska trenderna, i kombination med bristande konnektivitet, infrastruktur- och produktivetsproblem och låg tillgång till offentliga tjänster inklusive utbildning och omsorg, kan bidra till att landsbygdsområdena blir mindre attraktiva för bosättning och arbete.

Det är därför avgörande att stärka motståndskraften i EU:s regionala ekonomier och förbättra deras beredskap för asymmetriska chocker. Pandemin har särskilt visat att regioner som är starkt beroende av ett fåtal tillverknings- eller tjänstesektorer är särskilt sårbara. Det kommer att krävas ytterligare diversifiering av regionala ekonomiska verksamheter med ledning av strategier för smart specialisering, investeringar i utbildning och livslångt lärande samt kontinuerligt stöd till drivkrafter för framtidssäkrad ekonomisk tillväxt.

Möjligheter

För att bemöta denna nya kombination av utmaningar under de kommande åren enades medlagstiftarna om ett massivt paket med finansieringsstöd genom en kombination av medel från Next Generation EU och den fleråriga budgetramen för 2021–2027. Genom lämpliga förbindelser mellan de tillgängliga kompletterande instrumenten och effektiva samordningsmekanismer kommer medlemsstaterna att kunna maximera fördelarna med de återstående sammanhållningsmedlen för perioden 2014–2020, React-EU-initiativet, faciliteten för återhämtning och resiliens och de nya anslagen för sammanhållningspolitiken 2021–2027, inbegripet finansieringen från Fonden för en rättvis omställning. Tack vare denna kombination av instrument kommer medlemsstaterna att kunna göra sina ekonomier och samhällen mer motståndskraftiga och bättre förberedda för framtiden, samtidigt som de bidrar till den gröna och digitala omställningen.

Ett starkare och mer resilient EU kan dock bli verklighet endast om varken personer eller regioner hamnar på efterkälken. Utan denna inbyggda solidaritetsgaranti finns det en risk för obalanserad och ohållbar tillväxt och för ett försämrat förtroende för demokratin, de europeiska värdena och hela det europeiska projektet.

Det är därför avgörande att hantera situationen i områden som hamnat på efterkälken, där globalisering och teknisk utveckling kan ha lett till avindustrialisering, miljöförstöring och till att människor fastnat i en lågkompetensfälla. På samma sätt är det viktigt att stärka de mindre städerna och orterna, så att de kan fungera som regionala centrum till stöd för angränsande landsbygdsområden, tillhandahålla offentliga och privata tjänster och skapa nya ekonomiska perspektiv för mindre utvecklade regioner och randområden. Detta innebär också att man utnyttjar landsbygdsområdenas möjligheter att ta vara på naturtillgångar, exempelvis naturresurser för förnybar energi, bioekonomi, hållbar livsmedelsproduktion och livsmedelsbearbetning samt turism, för att bara nämna några. De främsta drivkrafterna om man ska lyckas bemöta dessa utmaningar är förbättrad konnektivitet, större diversifiering av ekonomisk verksamhet samt förbättrad miljöresiliens, klimatresiliens och social resiliens i starka lokalsamhällen.

Stöd till platsbaserad politik, som bygger på skräddarsydda strategier för territoriell utveckling och är förankrad i effektiva partnerskapsmekanismer, har alltid varit hörnstenen i sammanhållningspolitikens styrningsmodell. Det krävs dock effektiva mekanismer för samordning med andra EU-instrument, särskilt faciliteten för återhämtning och resiliens, som har olika mål och använder olika genomförandemetoder.

Diskussionsfrågor

- Hur kan sammanhållningspolitiken kombineras med andra EU-instrument för att ytterligare minska utvecklingsskillnaderna och öka motståndskraften på medellång och lång sikt?
 - Hur kan enskilda regioners och territoriers olika behov tillgodoses på lämpligt sätt, och hur kan genomförandet av EU-finansiering föras närmare stödmottagare och medborgare?
-